
Tradycje i zwyczaje wielkanocne w Polsce

Wielkanoc to najważniejsza i najstarsza uroczystość chrześcijańska.

Święta Wielkanocne to czas, w którym obrzędy religijne splatają się z tradycją ludową. Przez wieki powstało wiele obrzędów i zwyczajów, z których niektóre przetrwały do dnia dzisiejszego:

święcenie palm

w niedzielę Palmową, świecenie pokarmów w Wielką Sobotę, malowanie pisanek, oblewanie się wodą w Lany Poniedziałek.

Niedziela Palmowa

Dawniej robiono palemki samodzielnie – z wierzbowych gałązek, bukszpanu, porzeczek, malin, suszonych ziół, piórek i kwiatów. Poświęconej palemce przypisywano magiczne właściwości, dlatego zanoszono ją do domów, by zapewniała rodzinie szczęście. Taką palmką delikatnie uderzano nie tylko domowników, ale również zwierzęta, by przekazać w ten sposób magiczne siły. Wierzbowe kotki z palemki połykano! Miało to ustrzec od bólu gardła i zapewnić zdrowie. Dzisiaj zazwyczaj kupujemy gotową palmę i taką właśnie zanosimy do kościołów i święcimy.

Świecenie pokarmów

Zwyczaj święcenia pokarmów w Wielką Sobotę uchował się do dzisiaj. Ma on korzenie pogańskie, ale został uświęcony przez Kościół.

Dawniej święcono wszystkie pokarmy, które miały zostać spożyte w czasie wielkanocnego śniadania! Układano je w większych koszach i zanoszono do kościoła lub święcono przy kapliczce. Często też ksiądz przyjeżdżał do wsi i święcił dania rozkładane przed domem, na białych płachtach.

Wierzono, że taka biała płachta ma moc ochrony przed piorunami, dlatego rozkładano ją przed domem, gdy nadchodziła burza.

Dzisiaj święcimy w Kościele tylko symboliczne pokarmy, które mieszczą się w niewielkim, zazwyczaj wiklinowym koszyku. Zawartość takiej święconki może być różna, w zależności od danego regionu. Nie może jednak zabraknąć: jajek, mięsa lub wędlin, soli, chleba, chrzanu oraz kawałka domowego ciasta.

Jajka to symbol nowego życia, baranek – symbol Chrystusa Zmartwychwstałego, kiełbasy i mięso to znak, że się kończy post, masło – oznaka dobrobytu. Święcono też chrzan – bo „gorycz męki Pańskiej i śmierci została zwyciężona przez słodycz zmartwychwstania”.

Tego dnia święcono też wodę, przydatną potem na Lany Poniedziałek. Tradycja mówi, że po powrocie z kościoła ze święconym pokarmem należało trzykrotnie obejść dom aby zapewnić urodzaj

i powodzenie. Poświęcone pisanki zakopywano także pod progiem domostw aby zagradzały dostęp siłom nieczystym.

Malowanie jajek

Obecnie wszystkie kolorowe jajka zwiemy pisankami, ale powinniśmy rozróżnić wśród nich:

Kraszanki - nazwa pochodzi od słówka „krasić”, czyli „barwić”, bo kraszanki to jajka gotowane w barwnym wywarze – dawniej uzyskiwanym tylko z naturalnych składników, takich jak łupiny cebuli, kora dębu, łupiny włoskiego orzecha, sok z buraka czy pędy młodego żyta. Często wydrapuje się na nich przeróżne wzory. *Nalepianki* – jaja zdobione kolorowymi wycinankami z papieru. *Oklejanki* – wydmuszki oklejone rdzeniem sitowia i kolorową włóczką, co tworzy piękne ornamenty.

